Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

27 октомври 2016 година*

„Преюдициално запитване — Членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС — Социална сигурност на работниците мигранти — Регламент (ЕИО) № 1408/71 — Членове 3 и 94 — Регламент (ЕО) № 859/2003 — Член 2, параграфи 1 и 2 — Осигуряване за старост и осигуряване за смърт — Бивши моряци, които са граждани на трета държава, станала членка на Европейския съюз през 1995 г. — Изключване на правото на обезщетения за старост“

По дело C-465/14

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Centrale Raad van Beroep (Апелативен съд по дела в областта на социалната сигурност и публичната служба, Нидерландия) с акт от 6 октомври 2014 г., постъпил в Съда на 9 октомври 2014 г., в рамките на производство по дело

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

срещу

F. Wieland,

H. Rothwangl,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: A. Tizzano, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на председател на първи състав, M. Berger (докладчик), A. Borg Barthet, S. Rodin и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: E. Sharpston,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 16 септември 2015 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank, от H. van der Most и T. Theele, в качеството на представители,

— за испанското правителство, от M. García-Valdecasas Dorrego, в качеството на представител,

* Език на производството: нидерландски.

— за нидерландското правителство, от M. Noort, M. Bulterman и H. Stergiou, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от D. Martin и G. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 4 февруари 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 18 ДФЕС и член 45, параграф 2 ДФЕС, на членове 3 и 94 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в редакцията, изменена и актуализирана с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31), изменен с Регламент (ЕО) № 647/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 13 април 2005 г. (ОВ L 117, 2005 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 211) (наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“), както и на член 2, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕО) № 859/2003 на Съвета от 14 май 2003 година за разширяване на приложното поле на разпоредбите на Регламент (ЕИО) № 1408/71 и Регламент (ЕИО) № 574/72 за граждани на трети страни, които все още не са субект на тези разпоредби единствено на основание тяхното гражданство (ОВ L 124, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 186).

2 Запитването е отправено в рамките на два отделни спора между Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (Управителен съвет на социалноосигурителната каса, наричан по-нататък „SVB“), от една страна, и съответно г-н F. Wieland и г-н H. Rothwangl, от друга страна, по повод на отказа на SVB да им отпусне пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 1408/71

3 Първо съображение от Регламент № 1408/71 гласи:

„[…] като има предвид, че разпоредбите за координиране на националните законодателства в областта на социалната сигурност спадат към свободното движение на работещи, които са граждани на държавите членки, и следва да допринасят за подобряване на техния жизнен стандарт и условия за трудова заетост“.

4 Член 1 от този регламент е формулиран по следния начин:

„По смисъла на настоящия регламент:

а) заето лице […] означава […]:
i) всяко лице, което задължително или продължително по избор е осигурено за един или повече от осигурителните рискове, обхванати от клоновете на схема за социална сигурност на заети или самостоятелно заети лица […]

[…]

й) законодателство означава законите, подзаконовите и други разпоредби, както и всички настоящи или бъдещи мерки за прилагане от всяка държава членка, които се отнасят за клоновете и схемите на социална сигурност, предвидени в член 4, параграфи 1 и 2 […]

[…]

с) осигурителни периоди означава периодите, през които са внасяни вноски или периодите на трудова или самостоятелна заетост, които се определят или признават за осигурителни периоди от законодателството, съгласно което са завършени или се считат за завършени, както и всички приравнени на тях периоди, когато съгласно споменатото законодателство се считат за равностойни на осигурителни периоди;

[…]

та) периоди на пребиваване означава периодите, които са определени или признати като такива от законодателството, съгласно което са завършени или се считат за завършени;

[…]“.

5 Член 2 от посочения регламент, озаглавен „Лица, включени в приложното поле“, предвижда в параграф 1 следното:

„Настоящият регламент се прилага за заети лица, самостоятелно заети лица и студенти, към които се прилага или е било прилагано законодателството на една или повече държави членки и, които са граждани на държава членка, или са лица без гражданство или бежанци, живеещи на територията на някоя от държавите членки, както и към членовете на техните семейства и преживелите ги лица“.

6 Член 3 от посочената директива, озаглавен „Еднакво третиране“, предвижда в параграф 1:

„[Освен ако не е предвидено друго в] особените разпоредби на настоящия регламент лицата, които пребивават на територията на една от държавите членки, за които се прилага настоящият регламент, имат същите задължения и се ползват със същите обезщетения съгласно законодателството на която и да е държава членка, както гражданите на съответната държава“.

7 Съгласно член 4 от Регламент № 1408/71, озаглавен „Уредени въпроси“:

„1. Настоящият регламент се прилага за цялото законодателство, което се отнася до следните клонове на социална сигурност:

[…]

б) обезщетения за инвалидност, включително обезщетенията за поддържане или подобряване на способността за печалба на доходи;

в) обезщетения за старост;

[…]“.

8 Член 13 от същия регламент, озаглавен „Общи правила“, предвижда в параграф 2:

„[Освен ако не е предвидено друго в] членове от 14 до 17:

[…]

в) лице, което е заето на работа на борда на плавателен съд, плаващ под флага на държава членка, е подчинено на законодателството на тази държава;

[…]“.

9 Член 44 от посочения регламент, озаглавен „Общи разпоредби за отпускането на обезщетения, когато заето или самостоятелно заето лице е било подчинено на законодателството на две или повече държави членки“, предвижда в параграф 1:

„Правото на обезщетения на заето или самостоятелно заето лице, което е било подчинено на законодателството на две или повече държави членки, или на преживелите го лица, се определя съобразно разпоредбите на настоящата глава“.

10 Съгласно член 45 от Регламент № 1408/71 компетентната институция на държавата членка на заявителя трябва да вземе под внимание осигурителните периоди или периодите на пребиваване, завършени съгласно законодателството на други държави членки. В случаите, когато компетентната институция е длъжна да изчисли обезщетението въз основа на сумирани осигурителни периоди или периоди на пребиваване в съответствие с правилата, установени в член 45, пенсионните обезщетения за старост се изчисляват съгласно член 46, параграф 2 от този регламент.

11 Член 94 от посочения регламент, озаглавен „Преходни разпоредби за заети лица“, предвижда в параграфи 1и 2:

„1. Не се придобиват никакви права съгласно настоящия регламент за период преди 1 октомври 1972 г., или преди датата на неговото прилагане на територията или на част от територията на съответната държава членка.

2. За определяне на правата, които се придобиват съгласно разпоредбите на настоящия регламент, се вземат предвид всички осигурителни периоди или, по целесъобразност, всички периоди на заетост или пребиваване, които са завършени съгласно законодателството на дадена държава членка преди 1 октомври 1972 г., или преди датата на прилагане на регламента на територията или на част от територията на тази държава членка“.

Регламент № 859/2003

12 Член 1 от Регламент № 859/2003 гласи:

„[Освен ако не е предвидено друго в] разпоредбите на приложението към настоящия регламент, разпоредбите на Регламент (ЕИО) № 1408/71 и Регламент (ЕИО) № 574/72 се прилагат за гражданите на трети страни, които все още не са включени в приложното поле на тези разпоредби единствено на основание тяхното гражданство, както и за членовете на техните семейства и наследниците им при условие, че същите законно пребивават на територията на дадена държава членка и се намират в положение, което не се ограничава във всяко едно отношение в рамките на една-единствена държава членка“.

13 Според член 2, параграфи 1 и 2 от Регламент № 859/2003:

„1. Настоящият регламент не създава права за периода преди 1 юни 2003 г.

2. За определяне на придобитите права в съответствие с разпоредбите на настоящия регламент се вземат под внимание всички осигурителни периоди и, по целесъобразност, всички периоди на трудова заетост, самостоятелна трудова заетост или пребиваване, които са завършени съгласно законодателството на дадена държава членка преди 1 юни 2003 г.“

Нидерландското право

14 Член 2 от Algemene Ouderdomswet (Закон за общото осигуряване за осигурителен стаж и възраст, Stb. 1956, бр. 281, наричан по-нататък „AOW“) в редакцията му, приложима към фактите в главните производства, предвижда:

„Местно лице по смисъла на този закон е лице с местожителство в Нидерландия“.

15 Член 3 от AOW в редакцията му, приложима до влизането в сила на Закона от 30 юли 1965 г. (Stb. 347, бр. 882), гласи:

„1. Местожителството на лицето […] се определя в зависимост от обстоятелствата.

[…]

3. За целите на прилагането на параграф 1 плавателните и въздухоплавателните съдове с пристанище на домуване на територията на Кралството се считат по отношение на екипажа за част от територията на Кралството“.

16 Член 3 от AOW в редакцията му съгласно Закона от 30 юли 1965 г. гласи следното:

„1. Местожителството на лицето […] се определя в зависимост от обстоятелствата.

2. За целите на прилагането на параграф 1 плавателните и въздухоплавателните съдове с пристанище на домуване на територията на Кралството се считат по отношение на екипажа за част от територията на Кралството.

[…]“.

17 Член 6 от AOW в редакцията му съгласно Закона от 25 май 1962 г. (Stb. 1962, стр. 205), която влиза в сила с обратно действие, считано от 1 октомври 1959 г., предвижда:

„1. Осигурено по този закон е всяко навършило 15-годишна, но ненавършило 65-годишна възраст лице, което е:

a) местно;

[…]

4. Разпоредбите на параграф 1 може да се дерогират чрез или по силата на подзаконов нормативен акт:

a) по отношение на чужденците;

b) по отношение на лицата, за които се прилага подобна схема извън Кралството;

c) по отношение на лицата които само временно пребивават или работят в страната;

d) по отношение на съпрузите и останалите членове на домакинството […] на лицата по този параграф, букви b) и c);

e) по отношение на съпрузите, [които не са осигурени по този закон] по силата на споразумение, приложимо между Нидерландия и една или няколко други държави, или на схема за социална сигурност, приложима между Нидерландия и една или няколко други държави“.

18 Член 6 от AOW в редакцията му съгласно Закона от 30 юли 2013 г. гласи следното:

„1. Осигурено по този закон е всяко навършило 15-годишна, но ненавършило 65-годишна възраст лице, което е:

a) местно;

[…]

3. Разпоредбите на параграф 1 може да се дерогират чрез или по силата на подзаконов нормативен акт:

a) по отношение на чужденците;

b) по отношение на лицата, за които се прилага подобна схема на друга част на Кралството, друга държава или международна организация;

c) по отношение на лицата които само временно пребивават или работят в страната;

d) по отношение на съпрузите и останалите членове на домакинството […] на лицата по този параграф, букви a), b) и c);

e) по отношение на съпрузите, които не са осигурени по този закон по силата на споразумение, приложимо между Нидерландия и една или няколко други държави, или на схема за социална сигурност, приложима между Нидерландия и една или няколко други държави“.

19 Съгласно член 7 от AOW в редакцията му, приложима към фактите в главните производства:

„Право на пенсия за осигурителен стаж и възраст съгласно разпоредбите на този закон имат лицата:

a) които са навършили 65-годишна възраст и

b) които съгласно този закон са били осигурени през периода, който започва с навършването на 15-годишна възраст и изтича с навършването на 65-годишна възраст“.

20 На основание член 6 от AOW във времето са приемани различни подзаконови нормативни актове, включително Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen (Наредба за разширяване и за стесняване на кръга на осигурените лица) от 10 юли 1959 г. (Stb. 1959, бр. 230, наричана по-нататък „Кралска наредба 230“) и Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen (Наредба за разширяване и за стесняване на кръга на осигурените лица) от 1 януари 1963 г. (Stb. 1963, бр. 24, наричана по-нататък „Кралска наредба 24“), отнасящи се за разглежданите в главните производства периоди.

21 Член 2, встъпително изречение и буква k) от Кралска наредба 230, както и член 2, встъпително изречение и буква k) от Кралска наредба 24, които са формулирани по един и същи начин, предвиждат следното:

„[…] в отклонение от член 6, параграф 1 от [AOW], член 7 от Закона за всеобщото осигуряване на овдовелите лица и и сираците и член 6 от Общия закон за детските надбавки, не се осигурява:

[…]

k) чужденец, който е член на екипажа на плавателен съд с пристанище на домуване на територията на Кралството, ако този чужденец живее на борда на плавателния съд“.

22 След изменение на Кралска наредба 24 с Наредба от 11 август 1965 г. (Stb. 373) член 2, буква k) от нея става член 2, буква m).

23 Съгласно член 16, параграф 1 от AOW в редакцията му, приложима към фактите в главните производства, правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст възниква от първия ден на месеца, през който съответното лице е изпълнило условията за получаване на такава пенсия.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

24 Г-н Wieland е роден на 20 март 1943 г. в Австрия и по рождение е австрийски гражданин. От 11 октомври 1962 г. до 7 март 1966 г. той работи на борда на кораби, собственост на Holland-Amerika Lijn (наричано по-нататък „HAL“), нидерландско дружество, което извършва превоз по море между Нидерландия и Съединените американски щати.

25 През 1966 г. г-н Wieland се установява в Съединените американски щати, а на 29 август 1969 г. придобива американско гражданство, при което загубва австрийското си гражданство.

26 През април 2008 г. г-н Wieland подава до SVB заявление за изплащане на пенсия за осигурителен стаж и възраст, считано от момента на навършване на 65-годишна възраст.

27 С решение от 15 април 2008 г. SVB отхвърля направеното с това заявление искане, с мотива че през периода между навършване на 15-годишна и навършване на 65-годишна възраст г-н Wieland не е бил осигурен съгласно AOW. На 3 октомври 2008 г. заинтересованото лице уведомява SVB, че считано от тази дата, основното му местопребиваване вече е в Австрия.

28 Г-н Rothwangl е роден на 7 декември 1943 г. и е австрийски гражданин. От 6 ноември 1962 г. до 23 април 1963 г. той работи на борда на кораби, собственост на HAL.

29 На 12 януари 2009 г. г-н Rothwangl подава до SVB заявление за изплащане на пенсия за осигурителен стаж и възраст. На тази дата той пребивава в Австрия, където според данните, с които разполага SVB, се е осигурявал законно за риска старост общо 496 месеца от април 1958 г. до юли 1998 г.

30 Считано от 1 март 1998 г., г-н Rothwangl получава австрийска пенсия за инвалидност (Erwerbsunfähigkeitspension), а считано от 1 септември 1998 г. — швейцарска пенсия за инвалидност. Освен това от 29 ноември 1998 г. до 1 декември 2008 г. той получава обезщетение съгласно Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (Закон за осигуряване срещу инвалидност) с брутен размер 1,08 EUR на ден.

31 С решение от 26 май 2009 г. SVB отказва да отпусне на г-н Rothwangl поисканата пенсия за осигурителен стаж и възраст, с мотива че през периода от навършване на 15-годишна до навършване на 65-годишна възраст той не е бил осигурен съгласно AOW.

32 Г-н Wieland и г-н Rothwangl обжалват решенията на SVB пред Rechtbank Amsterdam (Окръжен съд Амстердам), който уважава жалбите им. SVB подава жалби пред запитващата юрисдикция.

33 В акта за преюдициално запитване Centrale Raad van Beroep (Апелативен съд по дела в областта на социалната сигурност и публичната служба, Нидерландия) се позовава на решението на ЕСПЧ от 4 юни 2002 г., Wessels-Bergervoet с/у Нидерландия (CE:ECHR:2002:1112JUD003446297), в което този съд приема, че решението на нидерландската институция да изплаща на основание на AOW пенсия само в намален размер на жена, която е омъжена, нарушава член 14 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), във връзка с член 1 от допълнителния протокол към ЕКПЧ, подписан в Париж на 20 март 1952 г.

34 Запитващата юрисдикция обяснява, че макар по делата относно правата на моряци на пенсия за осигурителен стаж и възраст нидерландските съдилища да прилагат приетото от ЕСПЧ в решението от 4 юни 2002 г., Wessels-Bergervoet с/у Нидерландия (CE:ECHR:2002:1112JUD003446297), тя все пак счита, че положението, в което се намират г-н Wieland и г-н Rothwangl, е различно и че основаната на гражданството разлика в третирането от страна на компетентните нидерландски органи в случаите, разглеждани в главните производства, е обоснована с оглед на член 14 от ЕКПЧ. Тя се пита дали по тези дела би могъл да е приложим Регламент № 1408/71 във връзка с Регламент № 859/2003 и с членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС.

35 По отношение на г-н Rothwangl тази юрисдикция счита, че заради трудовата му дейност през 60-те години, той следва понастоящем да бъде окачествен като работник не само по смисъла на ДФЕС, но и по смисъла на Регламент № 1408/71. Освен това тя счита, че обстоятелството, че заинтересованото лице не е било гражданин на държава членка през периода от 6 ноември 1962 г. до 23 април 1963 г., когато е работило за HAL, не изключва приложимостта на Регламента по отношение на трудовата му дейност през този период, тъй като поради присъединяването на Република Австрия към Европейския съюз на 1 януари 1995 г. г-н Rothwangl изпълнява установено с този регламент изискване за гражданство.

36 Запитващата юрисдикция си задава въпроса дали периодът, през който г-н Rothwangl е работил като моряк за HAL, трябва да се счита за осигурителен период по смисъла на член 94, параграф 2 от Регламент № 1408/71. В тази връзка тя счита, че следва да се вземат предвид членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС, както и член 3 от Регламент № 1408/71.

37 По отношение на г-н Wieland запитващата юрисдикция не е сигурна дали отговорът на въпроса за приложимостта на Регламент № 1408/71 трябва да бъде същият като в случая на г-н Rothwangl, като се има предвид, че гражданите на трети държави не се ползват от свободата на движение на работници, а от 29 август 1969 г. г-н Wieland вече не е австрийски гражданин.

38 При тези обстоятелства Centrale Raad van Beroep (Апелативен съд по дела в областта на социалната сигурност и публичната служба) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли член 3 и член 94, параграфи 1 и 2 от Регламент № 1408/71 да се тълкуват в смисъл, че на бивш моряк, който е бил част от екипажа на морски плавателен съд с пристанище на домуване в държава членка, не е имал местожителство на брега и не е бил гражданин на държава членка, не може (частично) да бъде отказана пенсия за осигурителен стаж и възраст след присъединяването към Съюза (респективно към предшественика на Съюза) на държавата, чийто гражданин е този моряк, или след влизането в сила на Регламент № 1408/71 за тази държава само защото в периода на (твърдяното) осигуряване посоченият бивш моряк не е бил гражданин на (първата посочена) държава членка?

2) Следва ли членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС да се тълкуват в смисъл, че не допускат законодателство на държава членка, според което моряк, който е бил част от екипажа на морски плавателен съд с пристанище на домуване в тази държава членка, не е имал местожителство на брега и не е бил гражданин на държава членка, не е осигуряван за пенсия за осигурителен стаж и възраст, докато моряк, който е гражданин на държавата членка, в която се намира пристанището на домуване на морския плавателен съд, и освен това се намира в същото положение, се счита за осигурен, ако държавата, чийто гражданин е първият посочен моряк, междувременно — към момента на определяне на пенсията — се е присъединила към (предшественика на) Съюза или Регламент № 1408/71 е влязъл в сила за тази държава?

3) Следва ли на първия и втория въпрос да се отговори по същия начин в случай на (бивш) моряк, който по времето, когато е работил, е бил гражданин на държава, която се е присъединила към (предшественика на) Съюза в по-късен момент, а към момента на това присъединяване или на влизане в сила на Регламент № 1408/71 за посочената държава и към момента на предявяване на неговото право на пенсия за осигурителен стаж и възраст не е гражданин на държава членка, но съгласно член 1 от Регламент № 859/2003 за него се прилага Регламент № 1408/71?“.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

39 Следва да се констатира, че по времето, когато г-н Wieland и г-н Rothwangl са работили за HAL, координирането на схемите за социална сигурност на държавите членки по отношение на работниците мигранти се е уреждало от Регламент № 3 на Съвета от 25 септември 1958 година за социалната сигурност на работниците мигранти (ОВ 30, 1958 г., стр. 561). Този регламент обаче не се е прилагал по отношение на моряците.

40 Това не е било несъвместимо с действащите по онова време международни правила за моряците, тъй като съгласно член 2 от Конвенция № 71 на Международната организация на труда от 28 юни 1946 г. относно пенсиите на моряците, ратифицирана от Кралство Нидерландия на 27 август 1957 г. и влязла в сила на 10 октомври 1962 г., всяка държава — членка на Международната организация на труда, за която тази конвенция е в сила, трябва да въведе или да осигури въвеждането съобразно националното законодателство на пенсионен режим за моряците, които се оттеглят от морска служба, като е уточнено, че същевременно този режим може да предвижда изключения по отношение на лицата, чието постоянно местожителство не е на територията на съответната държава членка, и на лицата, които не са граждани на тази държава.

41 Считано от 1 април 1967 г., Регламент № 47/67/ЕИО на Съвета от 7 март 1967 година за изменение и допълване на някои разпоредби на Регламенти № 3 и № 4 за социалната сигурност на работниците мигранти (моряци) (ОВ 44, 1967 г., стр. 641) въвежда специфични правила за моряците, отнасящи се по-специално до определянето на приложимото право и на пенсиите за старост. Впоследствие тези правила са включени в Регламент № 1408/71.

42 Следователно през периодите, в които г-н Wieland и г-н Rothwangl са работили за HAL, социалното осигуряване на моряците се е уреждало само от националните законодателства.

43 За сметка на това при подаването от г-н Wieland и г-н Rothwangl на заявления за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст се прилага Регламент № 1408/71.

44 Според първо съображение от този регламент неговата основна цел е да координира националните системи за социална сигурност, така че да приведе в действие принципа на свободно движение на хора на територията на Съюза.

45 В това отношение, макар определянето на условията за включване в системите за социална сигурност на държавите членки да остава от тяхна компетентност, при упражняването на тази компетентност тези държави трябва все пак да спазват правото на Съюза, и в частност разпоредбите на Договора относно свободното движение на работници (решение от 17 януари 2012 г., Salemink, C-347/10, EU:C:2012:17, т. 39 и цитираната съдебна практика).

46 Поради това, от една страна, тези условия не могат да водят до неприложимост на национално законодателство като разглежданото в главните производства по отношение на лица, спрямо които това законодателство е приложимо по силата на Регламент № 1408/71, и от друга страна, националните схеми за задължителното осигуряване трябва да бъдат съвместими с разпоредбите на членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС (решение от 17 януари 2012 г., Salemink, C-347/10, EU:C:2012:17, т. 40).

47 Преюдициалните въпроси трябва да бъдат разгледани в светлината на именно тези съображения.

По първия въпрос

48 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 94, параграфи 1 и 2 от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, която при определяне на обезщетенията за старост не отчита осигурителен период, завършен, както се твърди, от чуждестранен работник съгласно законодателството на същата държава членка, когато, както в случая с г-н Rothwangl, разглеждан в едно от главните производства, държавата, чиито гражданин е посоченият работник, се е присъединила към Съюза след завършването на този период.

49 За да се отговори на този въпрос, е важно да се определи дали и евентуално — при какви условия за лице, което към момента на подаването на заявлението му за отпускане на пенсия за старост е гражданин на държава членка, но не е било гражданин на държава членка по време на периода на заетост, завършен в чужбина преди влизането в сила на Регламент № 1408/71, възниква право да му бъдат признати, с оглед на получаването на пенсия за старост, осигурителни периоди в рамките на периода на заетост на територията на друга държава членка.

50 В случая следва да се прецени дали заинтересованото лице е придобило на основание член 94, параграфи 1 и 2 от Регламент № 1408/71 право на пенсия за старост, която да се добави към пенсията, която вече може да претендира в Австрия.

51 В това отношение, що се отнася до член 94, параграф 1 от посочения регламент, който гласи, че не се придобиват никакви права съгласно този регламент за период преди 1 октомври 1972 г. или преди датата на неговото прилагане на територията или на част от територията на съответната държава членка, следва да се припомни, че според постоянната практика на Съда тази разпоредба напълно се вписва в рамките на принципа на правна сигурност, който забранява прилагането на регламент с обратна сила, независимо дали последиците от такова прилагане биха били благоприятни или неблагоприятни за заинтересованото лице, освен при достатъчно ясно указание от текста или целите на регламента, позволяващо да се заключи, че действието на този регламент не е само занапред. Макар това да означава, че новата правна уредба се прилага само за в бъдеще, общопризнат принцип е, че тя е също така приложима, освен ако не бъде предвидено изключение, за бъдещите последици на правоотношения, възникнали при действието на старата правна уредба (вж. в този смисъл решение от 18 април 2002 г., Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, т. 21 и 22, както и цитираната съдебна практика).

52 В същия смисъл, за да направи възможно прилагането на Регламент № 1408/71 към бъдещи последици на правоотношения, възникнали при действието на старата правна уредба, член 94, параграф 2 от този регламент задължава при определяне на правата на обезщетение да се вземат предвид всички периоди на осигуряване, заетост или пребиваване, които са завършени съгласно законодателството на която и да е държава членка „преди 1 октомври 1972 г. или преди прилагане на регламента на територията на тази държава членка“. Така от тази разпоредба следва, че за определяне на пенсията за осигурителен стаж и възраст държавата членка няма право да откаже да вземе предвид осигурителни периоди, завършени на територията на друга държава членка, единственото поради обстоятелството, че тези периоди са завършени, преди посоченият регламент да влезе в сила за нея (решения от 18 април 2002 г., Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, т. 23 и цитираната съдебна практика, както и от 5 ноември 2014 г., Сомова, C-103/13, EU:C:2014:2334, т. 52).

53 В това отношение следва да се провери дали периодите, през които г-н Rothwangl е работил за HAL, представляват осигурителни периоди, завършени преди датата на прилагане на Регламент № 1408/71 на територията на тази държава членка, съгласно предвиденото в член 94, параграф 2 от него.

54 Като се има предвид, че моментът, от който дадено лице може да претендира пенсия за осигурителен стаж и възраст по AOW въз основа на завършени преди това осигурителни периоди, е първият ден на месеца, през който това лице навършва 65 години, не може да се счита, че заявлението на г-н Rothwangl се отнася до пенсионни права за период преди влизането в сила на Регламент № 1408/71 или преди датата на прилагане на посочения регламент на територията на съответната държава членка, съгласно предвиденото в член 94, параграф 1 от него.

55 Поставя се обаче въпросът дали г-н Rothwangl може да получи права въз основа на осигурителни периоди, евентуално — на периоди на заетост или пребиваване, завършени съгласно законодателството на държава членка преди 1 октомври 1972 г. или преди датата на прилагане на Регламент № 1408/71 на територията на тази държава членка.

56 Всъщност, за да има право да се ползва от член 94, параграф 2 от Регламент № 1408/71, заявителят трябва да може да посочи осигурителен период, евентуално — период на заетост или на пребиваване, който е завършен съгласно законодателството на държава членка преди 1 октомври 1972 г. или, що се отнася до държавите членки, които се присъединили към Съюза след тази дата, преди датата на прилагане на този регламент на територията на съответната държава. В случая с Република Австрия тази дата е 1 януари 1995 г.

57 Що се отнася до условието за наличие на периоди на заетост или пребиваване, завършени съгласно законодателството на държава членка, от представената на Съда преписка е видно, че г-н Rothwangl безспорно отговаря на това условие.

58 Що се отнася обаче до наличието на условието за осигурителен период, завършен съгласно законодателството на държава членка, важно е да се отбележи, от една страна, че разглежданата в главното производство национална правна уредба представлява законодателство по смисъла на член 1, буква й) от Регламент № 1408/71.

59 От друга страна, изразът „осигурителни периоди“, използван в член 94, параграф 2 от Регламент № 1408/71, е дефиниран в член 1, буква с) от този регламент като „периодите, през които са внасяни вноски или периодите на трудова или самостоятелна заетост, които се определят или признават за осигурителни периоди от законодателството, съгласно което са завършени или се считат за завършени, както и всички приравнени на тях периоди, когато съгласно споменатото законодателство се считат за равностойни на осигурителни периоди“ (решение от 7 февруари 2002 г., Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, т. 25).

60 Това посочване на националното законодателство ясно показва, че по-специално за целите на сумиране на осигурителни периоди Регламент № 1408/71 препраща към условията, при които националното право признава конкретни периоди като равностойни на осигурителните периоди в тесен смисъл. Това признаване обаче трябва да се извършва при спазване на разпоредбите на ДФЕС относно свободното движение на хора (решение от 7 февруари 2002 г., Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, т. 26 и цитираната съдебна практика).

61 В случая запитващата юрисдикция е констатирала, че през периода, когато е работил за HAL, г-н Rothwangl не е бил осигурен за риска старост, тъй като съгласно националната правна уредба, приложима към разглежданите в главното производство факти, гражданите на трети страни, които са част от екипажа на кораб и живеят на борда на този кораб, са изключени от схемата на осигуряване за старост.

62 След като това изключване е било основано по-специално на гражданството на г-н Rothwangl, следва да се прецени дали той може, в съответствие със забраната за дискриминация въз основа на гражданството, установена с член 3 от Регламент № 1408/71, да иска да бъде третиран, все едно че има завършен осигурителен период в Нидерландия, макар в действителност да не отговоря на това съществено условие, предвидено в член 94, параграф 2 от този регламент.

63 Вярно е в това отношение, че Съдът е постановил, че за прилагането на преходните разпоредби на член 94, параграфи 1—3 от Регламент № 1408/71 е необходимо да се вземат предвид осигурителните периоди, завършени преди влизането в сила на този регламент (вж. в този смисъл решения от 7 февруари 2002 г., Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, т. 52 и от 18 април 2002 г., Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, т. 23). В случаите, разглеждани по делата, по които са

постановени тези две решения, заинтересованите лица, подали заявление за отпускане на австрийска пенсия, са били осигурени съгласно съответната национална правна уредба. При това положение Съдът е приел, че законосъобразността на разглежданите национални мерки трябва да бъде преценена в светлината на правото на Съюза, приложимо след присъединяването на Република Австрия към Съюза (решение от 18 април 2002 г., Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, т. 28), и следователно компетентната институция трябва да приложи принципите, отнасящи се до свободното движение на работниците, и преходните разпоредби на член 94, параграфи 1—3 от този регламент (вж. в този смисъл решения от 7 февруари 2002 г., Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, т. 45 и 50, както и от 18 април 2002 г., Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, т. 32).

64 Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 52 от заключението си, обстоятелството, че още преди присъединяването на Република Австрия към Европейския съюз г-н Rothwangl е упражнил правото си на свободно движение, работейки за HAL, не е достатъчно, за да може той да бъде третиран, все едно че има завършен период на осигуряване за старост в Нидерландия. Всъщност за разлика от случаите на заявителите по делата, по които са постановени решения от 7 февруари 2002 г., Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82) и от 18 април 2002 г., Duchon (C-290/00, EU:C:2002:234), нидерландската правна уредба е изключвала г-н Rothwangl от осигурителната схема, докато той работел за HAL, тъй като е бил гражданин на трета страна и е живеел на борда на корабите, на чиито екипажи е бил член. Макар и основано на гражданството, такова изключване не е било забранено от правото на Съюза към момента на настъпване на фактите, разглеждани в главното производство, тъй като Република Австрия все още не се е била присъединила към Съюза.

65 Освен това доказателствата, съдържащи се в представената на Съда преписка, не позволяват да се отговори на въпроса дали през периодите, когато е работел за HAL, г-н Rothwangl е бил осигурен към австрийската система за социална сигурност. Единствено при утвърдителен отговор на този въпрос тези периоди би трябвало да бъдат взети предвид от компетентния австрийски орган.

66 Като се има предвид гореизложеното, на първия въпрос следва да се отговори, че член 94, параграфи 1 и 2 от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, която при определяне на обезщетенията за старост не отчита осигурителен период, завършен, както се твърди, от чуждестранен работник съгласно законодателството на същата държава членка, когато, както в случая с г-н Rothwangl, разглеждан в едно от главните производства, държавата, чиито гражданин е посоченият работник, се е присъединила към Съюза след завършването на този период.

По втория въпрос

67 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали член 18 ДФЕС, в който е закрепен принципът на недопускане на дискриминация, и член 45 ДФЕС, който гарантира свободното движение на работниците, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат законодателство на държава членка като разглежданото в главното производство, съгласно което моряк, който през определен период е бил част от екипажа на кораб с пристанище на домуване на територията на тази държава членка и е живеел на борда на този кораб, не е осигуряван за старост за този период, тъй като не е бил гражданин на държава членка през посочения период.

68 В това отношение следва да се отбележи, че според постоянната практика на Съда актът за присъединяване на нова държава членка се основава главно на общия принцип за незабавно и пълно прилагане на разпоредбите на правото на Съюза по отношение на тази държава, като

дерогации са допустими единствено ако са изрично предвидени в преходни разпоредби (решение от 21 декември 2011 г., Ziolkowski и Szeja, C-424/10 и C-425/10, EU:C:2011:866, т. 56 и цитираната съдебна практика).

69 Член 2 от Акта относно условията за присъединяване на Република Австрия, Република Финландия и Кралство Швеция и за промените в Учредителните договори на Европейския съюз (ОВ C 241, 1994 г., стр. 21 и ОВ L 1, 1995 г., стр. 1, наричан по-нататък „Актът за присъединяване“) предвижда, че от датата на присъединяване разпоредбите на първоначалните Договори стават задължителни за новите държави членки и се прилагат в тези държави съгласно условията, предвидени в Договорите и в Акта за присъединяване.

70 Този Акт за присъединяване също така не съдържа преходни разпоредби относно прилагането на членове 7 ДЕО и 48 ДЕО (впоследствие членове 12 ЕО и 39 ЕО, самите те понастоящем членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС), поради което тези разпоредби трябва да се считат за незабавно приложими и обвързващи Република Австрия още от датата на присъединяването ѝ, а именно 1 януари 1995 г. Следователно, считано от тази дата, останалите държави членки е трябвало да считат австрийските граждани за граждани на Съюза.

71 От посочения Акт за присъединяване обаче не произтича никакво задължение за държавите, които вече са членки, да третират австрийските граждани по същия начин, както са третирали гражданите на другите държави членки преди присъединяването на Австрия към Съюза (вж. по аналогия решения от 26 май 1993 г., Tsiotras, C-171/91, EU:C:1993:215, т. 12 и от 15 юни 1999 г., Andersson и Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, т.46).

72 Така г-н Rothwangl би могъл да настоява Кралство Нидерландия да го третира, все едно че е бил осигурен за старост, само ако през периодите, когато е работел за HAL, е имал правата, произтичащи от разпоредбите относно свободното движение на работници. Както обаче беше констатирано в точки 70 и 71 от настоящото решение, случаят не е бил такъв.

73 Като се има предвид гореизложеното, на втория въпрос следва да се отговори, че членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат законодателство на държава членка като разглежданото в главното производство, съгласно което моряк, който през определен период е бил част от екипажа на кораб с пристанище на домуване на територията на тази държава членка и е живеел на борда на този кораб, не е осигуряван за старост за този период, тъй като не е бил гражданин на държава членка през посочения период.

По третия въпрос

74 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 2, параграфи 1 и 2 от Регламент № 859/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, според която период на заетост, завършен съгласно законодателството на тази държава членка от работник, който, както в случая на г-н Wieland, разглеждан в едно от главните производства, през този период не е бил гражданин на държава членка, но за когото към момента на подаване на заявлението за изплащане на пенсия за старост се прилага член 1 от този регламент, не се взема предвид от тази държава членка при определяне на пенсионните права на този работник.

75 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 1 от Регламент № 859/2003 разпоредбите на Регламент № 1408/71 се прилагат за гражданите на трети страни, които все още не са включени в приложното поле на тези разпоредби единствено на основание тяхното гражданство, както и за членовете на техните семейства и наследниците им, при условие че

същите законно пребивават на територията на дадена държава членка и се намират в положение, което не се ограничава във всяко едно отношение в рамките на една-единствена държава членка.

76 В случая г-н Wieland отговаря на условията по член 1 от Регламент № 859/2003, тъй като е американски гражданин, пребиваващ законно в Австрия, обстоятелствата, характеризиращи неговото положение, не са свързани само с една държава членка и той все още не е включен в приложното поле на разпоредбите на Регламент № 1408/71 единствено на основание гражданството си. Следователно за него е приложим Регламент № 859/2003.

77 Следва обаче да се констатира, че в член 2, параграфи 1 и 2 от Регламент № 859/2003 и в член 94, параграфи 1 и 2 от Регламент № 1408/71 са използвани аналогични формулировки.

78 Следователно, като се има предвид отговорът, даден на първия въпрос на запитващата юрисдикция, независимо от обстоятелството, че е пребивавал в Нидерландия през периода, когато е работел за HAL, г-н Wieland по същите причини като г-н Rothwangl не е бил осигурен за старост съгласно нидерландската правна уредба.

79 Като се има предвид гореизложеното, на третия въпрос следва да се отговори, че член 2, параграфи 1 и 2 от Регламент № 859/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правната уредба на държава членка, според която период на заетост, завършен съгласно законодателството на тази държава членка от работник, който, както в случая на г-н Wieland, разглеждан в едно от главните производства, през този период не е бил гражданин на държава членка, но за когото към момента на подаване на заявлението за изплащане на пенсия за старост се прилага член 1 от този регламент, не се взема предвид от тази държава членка при определяне на пенсионните права на този работник.

По съдебните разноски

80 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) **Член 94, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в редакцията му, изменена и актуализирана с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г., изменен с Регламент (ЕО) № 647/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 13 април 2005 г., трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, която при определяне на обезщетенията за старост не отчита осигурителен период, завършен, както се твърди, от чуждестранен работник съгласно законодателството на същата държава членка, когато държавата, чиито гражданин е посоченият работник, се е присъединила към Европейския съюз след завършването на този период.**

2) **Членове 18 ДФЕС и 45 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат законодателство на държава членка като разглежданото в главното производство, съгласно което моряк, който през определен период е бил част от екипажа на кораб с**

пристанище на домуване на територията на тази държава членка и е живеел на борда на този кораб, не е осигуряван за старост за този период, тъй като не е бил гражданин на държава членка през посочения период.

3) **Член 2, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕО) № 859/2003 на Съвета от 14 май 2003 година за разширяване на приложното поле на разпоредбите на Регламент (ЕИО) № 1408/71 и Регламент (ЕИО) № 574/72 за граждани на трети страни, които все още не са субект на тези разпоредби единствено на основание тяхното гражданство, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, според която период на заетост, завършен съгласно законодателството на тази държава членка от работник, който през този период не е бил гражданин на държава членка, но за когото към момента на подаване на заявлението за изплащане на пенсия за старост се прилага член 1 от този регламент, не се взема предвид от тази държава членка при определяне на пенсионните права на този работник.**

Подписи